

ЗМІСТ

ВСТУП	6
--------------------	----------

ЛЕКЦІЯ 1 • Поняття та аспекти ораторського мистецтва.

Історія та динаміка риторики

1. Поняття ораторського мистецтва та аспекти вивчення мовленнєвої майстерності	8
2. Розвиток риторики як суспільно-культурного явища. Видатні оратори Стародавньої Греції	10
3. Видатні судові оратори Стародавнього Риму: Цицерон, Т. Гракх і Г. Гракх	15
4. Становлення вітчизняної риторики. Ораторська майстерність в Києво-Могилянській Академії	18
5. Динаміка предмета риторики	21
6. Ораторське мистецтво в сучасному світі. Класична традиція і нові тенденції у вивченні риторики.	25

ЛЕКЦІЯ 2 • Виразні засоби мовної комунікації.

Ораторські прийоми та стратегії успішного виступу

1. Культура мови і комунікативні ораторські властивості	34
2. Риторичні ефекти як виражальні засоби мовного дискурсу	39
3. Прийоми запам'ятовування тексту	43
4. Промова-експромт: як ефективно спланувати непідготовлений виступ	45
5. Способи подолання страху перед аудиторією	48
6. Невербальні засоби комунікації	49

ЛЕКЦІЯ 3 • Техніка мовлення:

правильне використання голосу в публічному виступі

1. Визначення техніки мовлення	55
2. Дикція і артикуляція, шляхи їх удосконалення	56
3. Якості голосу і їх сприйняття слухачем, тренування ораторського голосу	62
4. Правильне дихання і його роль в ораторському виступі	69
5. Інтонація і паузи як елемент мовної виразності	73

**ЛЕКЦІЯ 4 • Важливі кроки у підготовці до виступу.
Що повинен знати оратор для успішного
планування промови**

1. Вибір і аналіз теми виступу. 77
2. Планування промови з урахуванням аудиторії
і приводу виступу. 79
3. Типологія публічних виступів. Вибір типу мовлення
у відповідності з цілями оратора. 84
4. Характеристики інформаційної промови.
Мотиваційний підхід у плануванні мовлення
з метою інформування та впливу на аудиторію. 86
5. Виступи, спрямовані на переконання слухачів.
Довіра до промовця, як запорука успішного виступу. 89

**ЛЕКЦІЯ 5 • Планування ораторського виступу.
Структурування мовлення та організація матеріалу**

1. Організація ідей та збір матеріалу.
Типи інформації, які використовуються
задля посилення ефективності виступу. 92
2. Як правильно розподілити час виступу:
чітке структурування – ключ до успіху вашої промови. 97
3. Принципи структурної організації мовного виступу. 99
4. Мотиваційний підхід в організації ораторського виступу. . . 101
5. Яскравий початок виступу
як спосіб залучення уваги аудиторії. 104
6. Заключна частина вашої промови:
підведення підсумків та узагальнення. 109

**ЛЕКЦІЯ 6 • Про важливість слухання в процесі
мовної комунікації (Як зробити так, щоб вас слухали)**

1. Оратор та слухач як головні компоненти комунікації. 111
2. Оратор і аудиторія: ми все ще на одній планеті?
(модель мовленнєвої ситуації Р. Зеолі). 116
3. Як стати цікавим для слухачів
і навчитися утримувати їх увагу. 117
4. Уміння слухати – ключ до успішного виступу. 120
5. Оратор – зал: як правильно відповісти
на питання аудиторії по закінченню промови. 126

6. Комфортна обстановка в залі,
або як впоратися з непередбаченими перешкодами. 129

**ЛЕКЦІЯ 7 • Загальна характеристика
судового красномовства**

1. Визначення та основні властивості
судового красномовства. 132
2. Предмет, основа та вимоги до судової промови. 134
3. Призначення судової промови. 136
4. Відмінні риси судової промови. 138
5. Структура і зміст звинувачувальної
і захисної промови. 140

**ЛЕКЦІЯ 8 • Юридична полеміка.
Правила спору в залі суду**

1. Судові дебати як форма полеміки в суді. 143
2. Докази і спростування в судовому спорі. 146

ЛЕКЦІЯ 9 • Основи полемічної майстерності

1. Визначення поняття «спір». 152
2. Форми і види спору. 153
3. Структурні елементи спору.
Аналіз аргументів, висунутих сторонами в спорі. 157
4. Виверти (прийоми) дозволені і недозволені. 161
5. Правила чорної риторики. 166

ВИСНОВКИ. 172

ЛІТЕРАТУРА. 175

ВСТУП

*«Що може бути приємнішим ... для людської природи, ніж дотепна і освічена бесіда? Яка інша сила (крім красномовства) могла зібрати розсіяних людей ... і змінити їх дикий і грубий спосіб життя на цей людський і громадянський порядок ... або встановити в новостворених державах закони?»
(Цицерон, «Про оратора»).*

Без сумніву, мова, як засіб спілкування, завжди була невід'ємним елементом розвитку людства. Поряд з такими факторами, як науковий і технічний прогрес, мовна комунікація відображає усі зміни, що відбуваються всередині цивілізації. Недарма, найрадикальніші і стрімкі зміни та удосконалення, побачені світом наприкінці 20 – на початку 21 століть, торкнулися не вивчення космосу, чи винайдення нових засобів пересування або ж пошуку джерел енергії; а саме удосконалень в сфері комунікації. До них можна віднести появу мобільного зв'язку, Інтернету та соціальних мереж, які змінюють роль спілкування в нашому житті, а також саму манеру спілкування.

І хоча в побуті мова робиться все простіше, а фрази все коротше, важливість навчання правильному говорінню визнається на академічному рівні. Так, наприклад, в США вивчення ораторської майстерності було визнано обов'язковим в складі програми початкової та середньої освіти, що й було закріплено у відповідному федеральному акті в 1978 р.

На думку Р. Зеолі, настав час, коли кожен з нас повинен перестати сприймати публічний виступ як щось вкрай рідкісне, а то і малоймовірне, те що трапляється «раз на рік». Пора усвідомити, що світ сповнений можливостей зробити саме ту промову, яка зможе докорінно змінити наше життя, прискорити кар'єрне зростання, розвинути бізнес або поліпшити особисті відносини.

Протягом багатьох століть, вивчення ораторських виступів здійснювалося в рамках риторики, яку роздивлялися в якості науки про побудову і правильне використанні мови. Зараз все частіше цю дисципліну називають ораторським мистецтвом (або мовною комунікацією в Західній традиції).